

izvrstna podoba v zgodovini sedanjosti, da mu ne moremo odrekati spoštovanja in važnosti; še celó mali narodi, kakor je na primer naš, morejo si ga jemati v izgled ter delati po názorih vrlih Švedov, ki nam so živ dokaz, da niso samo mali narodi življenja zmožni, nego da tudi oni lahko korakajo vstríc velikih narodov, ter jih še celó lahko prehité.

Jaz mislim, da vam te besede dovolj slikajo švedsko duševno življenje. Leta 1872 so Švedi imeli 21 časopisov, a leta 1874 jih je bilo 22, in to v vseh strokah literature in javnega življenja. Tudi se na švedskem le redko kateri človek najde, ki bi ne znal zapisati svojega imena; a brati zna skoraj vsak.

Jedina neprijetnost, ki človeka potujočega po Švedskem lahko zadene, je ta: da pri izmenjavi kacega zlatega denarja dobi nekaj umazanih in skrpanih papirjev, ki jim v denar služijo. Zlatih ali srebrnih denarjev težko najdeš na Švedskem, ker ti izginejo kakor kafra v skrinje imovitih ljudi, ter po tem ne ugledajo tako kmalu belega dne. Ceste po Švedskem so posebno lepe, in tudi ljudje so zeló prijazni. Navadno imajo skoraj vsi bele lasé, širok obraz in svetlo-modre oči. Črnolasi ljudjé se na Švedskem le redko vidijo, in ti, kateri jih imajo, so zopet poseben narod, ki se Čudi imenuje.

H koncu mi bodi še dovoljeno, da končam svoj opis z besedami češkega pisatelja Jirečka, ki pravi: „Davno so že minuli časi, ko so se Švedi bojevali na Labu, Dunavu, Visli in v globinah Rusije. Že od 1813. leta, tedaj celih 64 let niso imeli nobene vojske. Sedanji kralj Oskar II., izvrsten govornik in pesnik, je zeló priljubljen. Narod švedski opustivši vojsko, obrnil se je k vědam in obrtniji, zlasti k vědam prirodnim in matematičnim. Na mestu Forstensonuv in Baneruv, lesketajo se zdaj vsemu svetu znana imena: Linnéa, Celsia, Berzelia, Ericsona in polarnega plavca Nordensjölda.“ — kl. —

Grki.

Sedanja Grecija je le južni del stare Grecije. Več dežel, ki so sedaj v turškeji oblasti, bilo je grških.

Prvo izobraženje so Grki dobivali od inozemcev, ki so prišli iz Egipta, Fenicije in male Azije. Ti omikani tujci so začenjali poljedelstvo, vadili prebivalce stalnega in urejenega življenja.

V kratkem se je pri Grkih izbudil junaški duh vlastne velikosti. Mej tem, ko so žene doma mirno hiševale, vadili so se možje v bojevalnih igrah, ali pa so po deželi hodili in jo trebili tolovajev in derečih živali.

Po svojih junaških delih so si pridobili Heraklej, Jazon, Perzej in Tezej in še drugi toliko slave, da so jih potomci čistili za polbogove in njihova dela opevali v lepih pesnih.

Grki so čistili več bogov in boginj; gora Olimp jim je bila v sedež. Najvišji med bogovi je bil Zeus, kateremu so se vsi drugi uklanjali. Verovali so, da bogovi neprenehoma živé v veselji in radosti, in so neumrljivi, da vodijo človeško osodo in vravnjujejo vsa človeška dejanja, ter delé jednemu te, drugemu druge lastnosti, da se udeležujejo človeških preprirov ter se zaradi tega večkrat med seboj razdvojé. Vse strasti, še celó hudobije, katerim so ljudje udani, mislili so Grki, imajo tudi bogovi, samo da v višjej stopinji. Torej

je bilo pri Grkih bogočastje zelo čudno, in včasih celo razuzdano in neusmiljeno. Vendar pa so Grki trdili, da je človeška duša neumrjoča, in da za smrtjo pride plačilo in kazen. Verovali so, da bogoljubni pridejo v „elizej“, kjer uživajo najčistejšo blagost, hudobni pa v „tartar“, kjer trpe vse mogoče muke.

Stara šega je bila pri Grkih, da so na slavo bogov in umrlih napravljali svečanosti, ter jih poveličevali z javnimi bojevalnimi igrami. Pri Olimpu je bil starodavni log, poleg katerega se je razprostirala velika raván. Tukaj so vsako četrto leto praznovali veliko ljudsko svečanost na čast najvišjemu bogu. Neštevilna množica ljudi iz vseh krajev Grecije je vkup vrela. Tu so tekali, skakali, in metali so bronasti krožek, dirjali so z vozmi, borili se in za stavo se bili s pestjó. Za to obhajanje je bil odločen velik prostor, ki je bil s peskom potresen. Na okrog so sedeli na vzvišenih prostorih brezštevni gledalci. Ko je bila svečanost, ki je trajala po 5 dni, dokončana, razdelili so darila in oklicali imena zmagovalcev, katera je množica s slavoklici ponavljala. Darilo zmagovalcu je bila le lovorika, a prekosila je slavo in lesk kraljeve krone. Ni poveličevala samo tega, ki jo je prejel, temveč tudi njegovo rodovino, njegovo rodno mesto, katero je vrnivšega se slovesno sprejelo. Te bojevalne igre in telesne vaje so bile v začetku zelo pripravne vzbujati častiljubje, teknovanje in rodoljubje; a pozneje so ponujale tudi mnogo prilike v duševno izobraževanje. Pesniki, govorniki, zgodovinarji, slikarji, rezbarji in glásbeni umetelniki so se skušali s svojimi umotvori ter si prizadevali pridobiti ljudsko priznanje.

Zvezda Venera.

Venera je za nas najlepša zvezda premičnica, pravimo jej tudi zgodnja danica ali večernica; a to zaradi tega, ker jo vidimo vselej le ob času solnčnega vzhoda in zahoda. Venera je okoli 5 milijonov mirijametrov bližej solncu nego naša zemlja, ter obkroži solnce v 224 dneh in 16 urah. Ta zvezda sveti zelo močno, belo svetlobo, včasih tako, da jo lahko z golimi očmi vidimo po dnevi. Svetlobe pa nima svoje, nego dobiva jo od solnca, ter se izpreminja kakor lunina svetloba. Včasih se lepo žari, včasih je bleda in večkrat se nam zdi kakor da bi bila manjša. Temu je vzrok to, ker solnce le jedno njeno polovico razsvetljuje v tem, ko je njena druga polovica temna, in mogoče je, da se obrne polovica ali pa še menj njene razsvetljene polovice k naši zemlji. Ta zvezda se nam prikazuje premenljivo do 290 dni dolgo na zahodnej večernej strani solnca, ter izhaja po 2 uri pred solnčnim vzhodom kakor juternica ali danica; potem se nam prikazuje ravno tako dolgo na vzhodnej strani solnca ter izhaja še le po solnčnem vzhodu in je ne moremo videti zaradi dnevne in solnčne svetlobe. Nevidna tedaj sledi po ves dan solncu in se nam prikaže še le zvečera po solnčnem zahodu na večernem nébesu kakor večernica. Venera ni nič manjša od naše zemlje in se zasučé okoli svoje osi v 23. urah in 21. minutah. Njeni dnevi in njene noči so torej le malo krajše nego na naši zemlji. Solnce jej sveti skoraj dvakrat živejše nego nam.

Tudi letne čase ima kakor naša zemlja, namreč: pomlad, poletje, jesen in zimo; ima jednako ozračje, jednako opasje in podnebje. Ima gore in doline,